

Resolución do 12 de xuño de 2018, da Dirección Xeral de Educación, Formación Profesional e Innovación Educativa, pola que se regula o bacharelato de excelencia en Ciencias e Tecnoloxía (STEMbach), de xeito experimental para o curso 2018/19.

A Lei orgánica 2/2006, do 3 de maio, de Educación dispón no seu artigo 1 como principios inspiradores do sistema educativo, entre outros: a calidade e a equidade; a concepción da educación como unha aprendizaxe permanente; a flexibilidade para adecuar a educación á diversidade de aptitudes, intereses, expectativas e necesidades do alumnado, así como aos cambios que experimentan o alumnado e a sociedade; o esforzo compartido por alumnado, familias, profesorado, institucións e conxunta da sociedade; a autonomía para establecer e adecuar as actuacións organizativas e curriculares no marco de competencias e responsabilidades e o fomento da investigación, a experimentación e a innovación educativa.

No artigo 32.1 establece que o bacharelato ten como finalidade proporcionar ao alumnado formación, madureza intelectual e humana, coñecementos e habilidades que lles permitan desenvolver funcións sociais e incorporarse a vida activa con responsabilidade e competencia. Engade que, ademais, capacitará ao alumnado para acceder á educación superior.

O Decreto 86/2015, do 25 de xuño, polo que se establece o currículo de educación secundaria obrigatoria e do bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia, no artigo 25 determina nos mesmos termos a finalidade do bacharelato, e dentro dos obxectivos mencionados no artigo 26 menciona, entre outros: acceder aos coñecementos científicos e tecnolóxicos fundamentais; comprender os elementos e os procedementos fundamentais da investigación e dos métodos científicos e afianzar o espírito emprendedor, con actitudes de creatividade, flexibilidade, iniciativa, traballo en equipo, confianza nun mesmo e sentido crítico. No artigo 27, ao respecto dos principios metodolóxicos se fai fincapé en favorecer o traballo individual e en grupo, o pensamento autónomo, crítico e rigoroso, o uso de técnicas e hábitos de investigación en distintos campos do saber, a capacidade do alumnado de aprender por si mesmo, así como a transferencia e a aplicación do aprendido.

O artigo 121 da Lei orgánica 2/2006, na súa redacción da Lei orgánica para a mellora da calidade educativa 8/2013, indica que Corresponde ás Administracións educativas promover a especialización curricular dos institutos de Educación Secundaria en función das alternativas establecidas nesta Lei Orgánica, co fin de que estas Administracións poidan programar unha oferta educativa axustada ás súas necesidades. Os centros docentes incluírán as singularidades curriculares e de organización e os correspondentes agrupamentos pedagóxicos no seu proxecto educativo.

A disposición adicional sétima apartado segundo do Decreto 86/2015, polo que se establece o currículo da ESO e do Bacharelato, habilita a consellería, para autorizar proxectos curriculares específicos e singulares dos centros docentes, en base a proxectos educativos de calidade que se orienten cara á especialización nalgún ámbito, como pode ser, entre outros, a excelencia ou a especialización curricular.

A Estratexia Galega de Educación Dixital “Edudixital 2020” ten, entre outros obxectivos, favorecer a adquisición das competencias clave do alumnado necesarias para o século XXI, tanto as transversais, como as máis propiamente vinculadas ao ámbito STEM, a competencia matemática e a competencia en ciencia e tecnoloxía e enxeñería; sempre desde unha perspectiva ampla, non circunscrita a estas materias senón transversal e en colaboración cos diversos sectores e axentes sociais, na liña do establecido na Recomendación do Consello Europeo de 22 de maio de 2018 relativas ás competencias clave para a aprendizaxe permanente.

“Edudixital 2020” contempla a creación dun bacharelato de excelencia en ciencias e tecnoloxía como unha das principais medidas dirixidas aos centros educativos.

Neste contexto é preciso determinar, con carácter experimental para o curso 2018/2019, e aos efectos da súa autorización, as características que permita desenvolver a súa organización e ordenación. Para o curso 2018/2019 e de conformidade co exposto, como director xeral de Educación, Formación Profesional e Innovación Educativa

RESOLVO:

Primeiro. *Obxecto e ámbito de aplicación*

1. Esta resolución ten como obxecto regular a implantación e a organización, con carácter experimental, do bacharelato de excelencia en Ciencias e Tecnoloxía (STEMbach) na Comunidade Autónoma de Galicia, así como a convocatoria dirixida aos centros que desexen impartilo.
2. O bacharelato de excelencia en Ciencias e Tecnoloxía (STEMbach) poderá impartirse nos centros docentes sostidos con fondos públicos autorizados mediante o procedemento habilitado na presente resolución.

Segundo. *Finalidade*

O bacharelato de excelencia en Ciencias e Tecnoloxía (STEMbach), ademais de cumprir a finalidade prevista con carácter xeral para o Bacharelato no artigos 25 do Decreto 86/2015, polo que se establece o currículo de educación secundaria obrigatoria e do bacharelato, contribuirá a favorecer no alumnado o afondamento no traballo nas competencias matemática e básica en ciencia e tecnoloxía mediante os elementos e os procedementos da investigación e dos métodos científicos, dun xeito rigoroso, ordenado e crítico e para desenvolver investigacións propias.

Proporcionará un contexto organizativo no que o alumnado máis motivado para afondar nos seus estudos e o profesorado responsable das distintas materias podan acadar a excelencia nos coñecementos, cunha metodoloxía baseada na investigación como principio esencial, realizar prácticas para coñecer as aplicacións reais da ciencia e a técnica, así como adquirir unha formación actualizada e autónoma que lles estimule para os futuros estudos universitarios.

Terceiro. *Obxectivos específicos.*

O bacharelato de excelencia en Ciencias e Tecnoloxía (STEMbach), ademais dos obxectivos xerais para o Bacharelato recollidos no artigo 26 do Decreto 86/2015, polo que se establece o currículo de educación secundaria obrigatoria e do bacharelato, contribuirá a:

- a) Promover a vocación do alumnado cara á investigación científica e tecnolóxica, mediante unha metodoloxía que lle facilite a incorporación e adaptación á ensinanza universitaria é tendo en conta a perspectiva de xénero.
- b) Favorecer unha mentalidade científica, rigorosa, ordenada e crítica.
- c) Facilitar no proceso de aprendizaxe do alumnado o desenvolvemento de competencias transversais como a creatividade, o sentido da iniciativa e o emprendemento, a resolución de problemas, traballo en equipo, o pensamento crítico e a cidadanía global.
- d) Mellora das destrezas comunicativas e expresivas (orais e escritas), tanto nas linguas cooficiais como nas linguas estranxeiras presentes na etapa educativa, con énfase na comunicación e divulgación científica.
- e) Traballar en contextos que favorezan un pleno desenvolvemento das competencias dixitais.
- e) Proporcionar unha relación máis estreita entre o profesorado e o alumnado co fin da elaboración de investigacións de xeito conxunto, facilitando unha aprendizaxe do alumnado eficaz e cada vez máis autónomo.

Cuarto. Características xerais

1. O programa experimental do bacharelato de excelencia en Ciencias e Tecnoloxía (STEMbach) comprende dous cursos académicos que se corresponden co primeiro e segundo curso da etapa e terá unha duración mínima de dous cursos.
2. O alumnado que se incorpore a este bacharelato no primeiro curso terá asegurada a súa continuidade ao segundo curso no caso de promocionar.
3. O alumnado que se incorpore a este bacharelato cursará, a todos os efectos, unha das modalidades das reguladas no artigo 29 do Decreto 86/2015, polo que se establece o currículo de educación secundaria obrigatoria e do bacharelato.
4. O currículo das materias dos diferentes bloques será o establecido no Decreto 86/2015, polo que se establece o currículo de educación secundaria obrigatoria e do bacharelato.
5. A avaliación, promoción e titulación do alumnado deste programa rexerase pola normativa vixente establecida con carácter xeral para esta etapa educativa no Decreto 86/2015, polo que se establece o currículo de educación secundaria obrigatoria e do bacharelato e a normativa que o desenvolve.
6. O principio metodolóxico básico do bacharelato de excelencia en Ciencias e Tecnoloxía (STEMbach) é fomentar o pensamento científico e o enfoque práctico de indagación e resolución de problemas, a través da realización dun proxecto de investigación. Deste xeito o alumnado integrará como parte do seu desenvolvemento

formativo competencias que lles permitan elaborar, expoñer e argumentar de forma razoada estes traballos resultado dunha metodoloxía científica.

Quinto. Ordenación das ensinanzas

1. O alumnado que se incorpore ao bacharelato de excelencia en Ciencias e Tecnoloxía (STEMbach):

- a) Cursará unha materia de afondamento relacionada co ámbito STEM (ciencias, tecnoloxía, enxeñaría ou matemáticas) extracurricular, en 1º e 2º de bacharelato, que poderá basearse no afondamento dalgunha ou dalgunhas das materias relacionadas con este ámbito ou ter un enfoque interdisciplinar, cun orientación ao traballo na mellora das competencias comunicativas e dixitais. Terá unha carga lectiva semanal de 2 ou 3 horas fóra do horario ordinario do alumnado. Esta materia será a mesma nos dous cursos coa correspondente secuenciación curricular.
- b) Desenvolvera un proxecto de investigación, no segundo curso do bacharelato, relacionado coa materia ou materias de referencia deste bacharelato .
- c) Realizará actividades complementarias de formación, organizadas polo centro en colaboración con universidades, entidades ou organismos investigadores, ou persoas investigadoras de recoñecida competencia; como conferencias, obradoiros ou proxectos. Terán unha duración mínima de 20 horas ao longo dos dous cursos, 12 horas no primeiro curso do programa e 8 horas no segundo, e levaranse a cabo fóra do horario ordinario de docencia directa do alumnado.

2. O alumnado que obteña o título tras cursar este bacharelato, logo de a avaliación positiva tanto da materia de afondamento STEM extracurricular como da defensa do proxecto de investigación, recibirá unha certificación acreditativa da dirección do centro de que realizou os estudos correspondentes a este programa. A mencionada certificación farase constar mediante dilixencia no historial académico do alumno/a e no informe persoal por traslado, no caso de traslado a outro centro.

Sexto. Proxecto de investigación

1. O proxecto de investigación será unha ferramenta de aprendizaxe útil para que o alumnado se inicie nas actividades de investigar, escribir e expoñer oralmente. Desde unha perspectiva metodolóxica, trasladará o obxectivo dunha formación práctica en contidos e a iniciación a investigación e permitirá experimentar cos diferentes métodos de investigación ou de análise, favorecer o pensamento crítico e creativo, o interese pola investigación a tecnoloxía e a innovación, e a capacidade de análise e reflexión, entre outros.

2. O proxecto de investigación poderá realizarse individual ou colectivamente, neste caso o número de participantes non será maior de 4. O proxecto contará, cando menos, cos apartados que figuran no anexo II, e deberá ter unha extensión máxima de 10.000 caracteres con espazos (sen contar anexos) no caso de ser individual e ata 20.000 si é colectivo.

3. O proxecto deberá estar co-dirixido por unha persoa docente pertencente a un departamento universitario ou entidade de investigación de Galicia e será titorizado polos docentes que impartan a materia de afondamento STEM..

Con anterioridade ao inicio do segundo curso os titores dos proxectos de investigación farán públicos os criterios de avaliación e cualificación, que basearanse no proceso, na memoria escrita e na exposición oral. Esta exposición terá un peso do 30% da cualificación final que se asigne ao proxecto.

4. O alumnado realizará unha defensa do traballo en sesión pública e en período lectivo antes do día 1 de maio do curso académico. Terá unha duración máxima de 15 minutos no que se expoñera a labor realizada, a metodoloxía aplicada, o contido e as conclusións; a continuación abrirase un espazo de debate de ata 15 minutos para as cuestións que poda plantexar a comisión avaliadora.

5. A comisión avaliadora do traballo de investigación estará composta por:

- Persoa directora do centro educativo ou persoa en quen delegue.
- A persoa coordinadora do programa.
- Unha persoa da entidade de investigación ou departamento universitario colaborador no proxecto, diferente da persoa que co-dirixe o traballo.

Sétimo. *Colaboracións externas*

A Consellería de Cultura, Educación e Ordenación Universitaria impulsará o establecemento de canles de colaboración e acordos coas universidades públicas ou entidades ou organismos investigadores de Galicia, para colaborar a través dos departamentos universitarios correspondentes ou unidades no desenvolvemento de actividades complementarias e de proxectos de investigación.

Oitavo. *Ratio*

1. Con carácter xeral, os grupos de bacharelato de excelencia en Ciencias e Tecnoloxía (STEMbach) requirirán dun mínimo de dez alumnos e/ou alumnas. En ningún caso o desenvolvemento deste programa suporá incremento do número de profesorado do centro.

2. Excepcionalmente en atención a circunstancias obxectivamente fundamentadas, e previo informe da inspección educativa, poderá autorizarse o seu funcionamento deste bacharelato cun número inferior de alumnado que en ningún caso será inferior a cinco.

Noveno. *Requisitos de acceso do alumnado*

1. Poderá acceder a este bacharelato o alumnado que o solicite, que teña participado no proceso ordinario de matriculación para o conxunto do alumnado do bacharelato e que cumpra as condicións de acceso ao primeiro curso do bacharelato establecidas na normativa vixente.
2. No caso de que houberse máis solicitantes que prazas, o criterio de selección do alumnado será a nota media obtida no 4º da ESO. En caso de manterse o empate o centro fixará outros criterios públicos obxectivables en coherencia cos obxectivos específicos deste bacharelato.
3. Os procesos de matriculación deste bacharelato serán os establecidos para o conxunto do alumnado do bacharelato. No caso de que o alumnado obtivese praza noutro centro, a formalización da matrícula suporá a perda da praza adxudicada.
4. As persoas directoras dos centros públicos que impartan este bacharelato poderán propoñer á Inspección Educativa, de forma excepcional, a incorporación dun alumno ou alumna ata un mes despois do inicio do curso, sempre que non se cubrixe toda a oferta de prazas e se cumpran os requisitos esixidos para o acceso.

Décimo. *Finalización voluntaria da participación do alumnado*

O alumnado matriculado no bacharelato de excelencia en Ciencias e Tecnoloxía (STEMbach) poderá desistir de cursar as ensinanzas correspondentes a este programa sempre que eles mesmos ou os seus pais ou tutores, nos casos de menores de idade, o soliciten por escrito a persoa directora do centro docente antes do dez de outubro do curso académico. A esta solicitude xuntarase unha motivación razoada da mesma. En ningún caso admitirase unha renuncia posterior a esta data.

Décimo primeiro. *Requisitos e compromisos dos centros*

Para poder impartir o bacharelato de excelencia en Ciencias e Tecnoloxía (STEMbach), os centros educativos que imparten bacharelato deberán reunir os seguintes requisitos:

- a) Iniciar a impartición do programa STEMbach, no primeiro curso de bacharelato e desenvolvelo ao longo da etapa.
- b) Ofertar unha materia de afondamento STEM extracurricular cunha carga lectiva semanal de 2 ou 3 horas fóra do horario ordinario do alumnado.

- c) Presentar un programa de Actividades complementarias de formación organizadas polo centro, en colaboración con universidades ou entidades ou organismos investigadores ou persoas investigadoras de recoñecida competencia, cunha duración estipulada ao longo dos dous cursos de 20 horas, e que se levará a cabo fóra do horario ordinario do alumnado.
- d) Asumir o compromiso de desenvolver e impulsar este bacharelato, polo menos, durante dous cursos escolares continuados de xeito que todo o alumnado complete o seu ciclo formativo.
- e) Participar e colaborar nas accións de formación e difusión, así como no desenvolvemento dos procesos de avaliación do alumnado e dos propios centros que a consellería organice.
- f) Integrarse na rede de centros con orientación para o desenvolvemento das accións da Estratexia Galega de Educación Dixital 2020, rede STEMGal.
- g) O profesorado participante comprométese a participar na formación específica que se oferte durante o curso 2018/2019 e a contar cun Plan de Formación Permanente do Profesorado no centro (PFPP) cunha liña específica vinculada a este ámbito STEM.

Décimo segundo. *Apoios da Administración educativa*

A Consellería, no marco das accións previstas pola Estratexia Galega de Educación Dixital “Edudixital 2020”:

1. Impulsará, dentro do seu Plan de Formación Anual do Profesorado, actividades específicas para o profesorado deste bacharelato e facilitará orientacións didácticas para o desenvolvemento do programa.
2. Darase prioridade a participación destes centros nas iniciativas e convocatorias desenvoltas de actividades e programas para o alumnado, profesorado e familias no ámbito STEM.
3. Promoverá a participación dos centros nas iniciativas de colaboración con entidades e institucións de excelencia investigadora.
4. Estableceranse canles para a difusión das boas prácticas e dos proxectos de investigación dos centros educativos.
5. Determinaranse recoñecementos específicos aos mellores proxectos de investigación.

Décimo terceiro. *Profesorado*

1. O bacharelato de excelencia en Ciencias e Tecnoloxía (STEMbach) será impartido, preferentemente, por profesorado con destino definitivo no centro educativo que o oferte.
2. A persoa directora do centro nomeará unha persoa coordinadora, preferentemente entre os/as docentes que imparta a materia de afondamento STEM e por un período mínimo dun curso académico.
3. A persoa coordinadora, baixo a supervisión da persoa directora, desempeñará as seguintes funcións:
 - a) Coordinar e participar na elaboración do currículo da materia de afondamento STEM de soporte do proxecto.
 - b) Elaborar, coa colaboración do profesorado implicado no programa, a programación das actividades complementarias, que formarán parte da programación xeral anual.
 - c) Coordinar as relacións coas entidades e persoas externas colaboradoras.
 - d) Realizar o seguimento mensual e a coordinación do equipo de docentes que formen parte do programa e levantar acta dos temas tratados e dos acordos adoptados. A xefatura de estudos considerará este aspecto na elaboración do horario do profesorado implicado.
 - e) Identificar as necesidades de formación permanente e trasladárllelas ás estruturas de formación do profesorado, a través da dirección do centro, que pasarán a formar parte do Plan de Formación Permanente do Profesorado no centro (PFPP).
4. A persoa coordinadora do programa contará coa redución horaria dunha hora no seu horario lectivo. En ningún caso esta redución suporá un aumento do cadro de persoal do centro docente.

Décimo cuarto. *Certificación de participación ao profesorado.*

O profesorado que participe neste programa recibirá un certificado de innovación educativa ao remate de cada curso escolar, cunha equivalencia de 50 horas de formación permanente do profesorado para a persoa coordinadora e para o profesorado titor.

Esta certificación estará supeditada á avaliación positiva do desenvolvemento do programa realizada pola comisión de valoración.

Décimo quinto. *Solicitud e documentación*

A persoa directora do centro que desexa implantar o bacharelato de excelencia en Ciencias e Tecnoloxía (STEMbach) presentará unha solicitude cumprimentada segundo o modelo do anexo III.

Esta solicitude deberá vir acompañada da seguinte documentación:

- a) O proxecto do STEMbach que deberá contar cos seguintes apartados:
 - i. Proposta educativa e organizativa: descrición de intereses baseados no proxecto educativo do centro, traxectoria previa do centro, motivación, posible orientación dos proxectos de investigación e organización do grupo.
 - ii. Previsión de alumnado.
 - iii. Profesorado participante: coordinador, titor e profesorado participante.
 - iv. Proposta de currículo da materia de afondamento STEM.
 - v. Proposta de actividades complementarias.
 - vi. Marco de colaboracións: previsión de participación de universidades ou entidades de investigación.
 - vii. Seguimento e avaliación do proxecto.
- b) No caso dos centros docentes de titularidade pública, actas do claustro de profesores e do consello escolar na que conste a comunicación, e no seu caso, aprobación da solicitude de participación.

A solicitude e documentación débese presentar en calquera dos lugares e rexistros establecidos no artigo 16.4 da Lei 39/2015, do 1 de novembro, do procedemento administrativo común das administracións públicas.

Ademais, remitirase ao correo electrónico stembach@edu.xunta.es nos prazos establecidos.

Décimo sexto. *Prazo de solicitude*

O prazo de presentación de solicitudes será dun mes, contado desde o día seguinte ao da publicación do anuncio desta convocatoria no Diario Oficial de Galicia.

Décimo sétimo. *Comisión de selección e criterios de valoración.*

1. A Consellería de Cultura, Educación e Ordenación Universitaria realizará a selección dos proxectos, mediante unha comisión de selección que estará formada por:

Presidente: Persoa titular da Dirección Xeral de Educación, Formación Profesional e Innovación Educativa, ou persoa en quen delegue.

Vogais:

- Persoa titular da Subdirección Xeral de Ordenación e Innovación Educativa e Formación do Profesorado, ou persoa en quen delegue.
- Persoa titular da Subdirección Xeral de Inspección, Avaliación e Calidade do Sistema Educativo, ou persoa en quen delegue.
- Persoa titular do Servizo de Formación do Profesorado.
- Persoa titular do Servizo de Ordenación, Orientación e Innovación Educativa.

Unha persoa asesora da Dirección Xeral de Educación, Formación Profesional e Innovación Educativa, que realizará as funcións de secretaría.

2. A valoración das solicitudes presentadas realizarase considerando a viabilidade do proxecto.

Para iso terase en conta a proposta organizativa, o grao de implicación e compromiso do centro, o cadro de persoal de profesorado dispoñible coa cualificación requirida para desenvolver o programa en toda a etapa e os recursos existentes no centro, a experiencia previa do centro no ámbito STEM, a participación e colaboración de universidades ou entidades de investigación; así como o número de unidades e de alumnado e a distribución xeográfica dos centros solicitantes.

A inspección educativa emitirá informe motivado, preceptivo e non vinculante para a comisión, favorable ou desfavorable a solicitude considerando as variables sobre viabilidade do proxecto en relación cos obxectivos do mesmo, e alomenos, o grao de implicación do equipo directivo e de compromiso do profesorado implicado, a proposta organizativa e a sustentabilidade do proxecto.

Décimo oitavo. Resolución

1. Valoradas as solicitudes, a Dirección Xeral de Educación, Formación Profesional e Innovación Educativa publicará no Portal Educativo (<http://www.edu.xunta.gal>) a proposta de resolución provisional. Abrirase un prazo de cinco días hábiles, a partir do día seguinte ao da publicación, para efectuar reclamacións ou renuncias ante a persoa que exerza a presidencia da comisión.

2. Analizadas e resoltas as reclamacións ou renuncias o Director Xeral de Educación, Formación Profesional e Innovación Educativa publicará a resolución definitiva de centros docentes autorizados para implantar o bacharelato de excelencia en Ciencias e Tecnoloxía (STEMbach) no Portal Educativo (<http://www.edu.xunta.gal>) e no Diario Oficial de Galicia.

3. O prazo máximo para resolver as solicitudes correspondentes ás accións especificadas nesta orde será de tres meses desde o día seguinte á data de remate do prazo de presentación de solicitudes. Transcorrido este prazo sen que se dite

resolución expresa, os/as interesados poderán entender desestimadas as súas solicitudes por silencio administrativo.

4. Contra esta resolución as persoas interesadas poderán interpoñer recurso alzada ante o conselleiro de Cultura, Educación e Ordenación Universitaria no prazo dun mes, contado a partir do día seguinte ao da publicación no portal educativo, de acordo co disposto nos artigos 121 e 122 da Lei 39/2015, do 1 de outubro, do procedemento administrativo común das administracións públicas.

Décimo noveno. Datos de carácter persoal

De conformidade coa Lei orgánica 15/1999, do 13 de decembro, de protección de datos de carácter persoal, os datos persoais recollidos na tramitación desta disposición, cuxo tratamento e publicación autoricen as persoas interesadas mediante a presentación das solicitudes, serán incluídos nun ficheiro denominado “Avaliación do sistema educativo”, cuxo obxecto é xestionar este procedemento, así como para informar as persoas interesadas sobre o seu desenvolvemento. O órgano responsable deste ficheiro é a Secretaría Xeral Técnica da Consellería de Cultura, Educación e Ordenación Universitaria. Os dereitos de acceso, rectificación, cancelación e oposición poderanse exercer ante a Secretaría Xeral Técnica da Consellería, mediante o envío dunha comunicación ao seguinte enderezo: Secretaría Xeral Técnica da Consellería de Cultura, Educación e Ordenación Universitaria, Edificio administrativo de San Caetano, s/n, Bq. II – 2º andar 15781 Santiago de Compostela, ou a través dun correo electrónico a sxoifp@xunta.es.

Santiago de Compostela, 15 de xuño de 2018

Manuel Corredoira López

Director xeral de Educación, Formación Profesional e Innovación Educativa

Anexo II

Esquema do proxecto de investigación

- Portada
- Introducción
- Contextualización e xustificación da investigación realizada
- Materiais e métodos
- Resultados e conclusións (incluíndo unha reflexión sobre o proceso de investigación)
- Proposta de continuidade